

Uitvoeringsplan 2018 – 2022

~~LAAG~~GELETTERDHEID

MEIERIJSTAD

INHOUD

1. INLEIDING 3
2. AMBITIE 6
3. DOELGROEP 7
4. TAALNETWERK MEIERIJSTAD 9
5. HUIDIGE AANPAK 11
6. AANPAK LAAGGELETTERDHEID 12
7. FINANCIERING 19
BIJLAGES 20

1. INLEIDING

2,5 miljoen volwassenen in Nederland hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. In de leeftijdsgroep tussen de 16 en 65 jaar gaat het om 1,3 miljoen Nederlanders die moeite hebben met taal. Twee derde van deze mensen is van Nederlandse afkomst. In een gemeente van circa 80.000 inwoners komt dat in absolute aantallen neer op zo'n 8.800 mensen met onvoldoende taalbeheersing in gemeente Meierijstad.

Wat betekent laaggeletterdheid?

Laaggeletterdheid is een probleem dat veel vaker in Nederland voorkomt dan algemeen gedacht wordt. Dat heeft ten dele te maken met een zekere begripsverwarring. Om een goed beeld te kunnen schetsen van het onderwerp is het van belang om de term laaggeletterdheid te definiëren.

Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Dit is iets anders dan ongeletterdheid en analfabetisme, waarbij het gaat om mensen die helemaal niet kunnen lezen en schrijven. Bij laaggeletterdheid gaat het niet om het niet kunnen lezen of schrijven, maar om de mate waarin men dat kan.

Mensen die laaggeletterd zijn hebben vaak moeite met o.a.

- het invullen van formulieren;
- lezen van verkeersborden, werkinstructies, berichten van instanties e.d.;
- voorlezen aan (klein)kinderen;
- werken met computers;
- begrijpen van informatie over gezondheid en zorg.

Digitale samenleving

Wanneer je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen is het vaak ook lastig online je weg te vinden. We leven in een samenleving waar bijna alles digitaal gaat. Ook de overheid communiceert steeds meer digitaal. Daarmee begint ook digitaal onvermogen een probleem te worden. Het is daarom ook belangrijk om te investeren in de digitale vaardigheden. Digitale vaardigheden zijn belangrijk om de technologische ontwikkelingen bij te benen en te kunnen blijven functioneren in een snel veranderende samenleving. Een essentiële voorwaarde hierbij is dat informatie begrijpend gelezen kan worden en de schrijfvaardigheden voldoende zijn om dit te kunnen.

Laaggeletterdheid wordt hier gebruikt in de zin van het ontbreken van basisvaardigheden: spreken, lezen en schrijven, rekenen en het omgaan met de computer. De aanpak laaggeletterdheid wordt verbreed naar de beheersing van voldoende basisvaardigheden om volwaardig te kunnen functioneren in de maatschappij. Bij de aanpak van laaggeletterdheid gaat het dus om het verbeteren van;

1. taalvaardigheden; lezen en schrijven;
2. rekenvaardigheden;
3. digitale vaardigheden.

Gevolgen

Mensen die moeite hebben met taal en rekenen hebben een grote kans op achterstand in de maatschappij. De beheersing van basisvaardigheden hangt samen met de mate waarin iemand succesvol kan participeren in de samenleving en op de arbeidsmarkt. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat geletterdheid een cruciale voorwaarde is voor werk, zelfredzaamheid en participatie. De gevolgen van laaggeletterdheid zijn;

- Afhankelijkheid van anderen
- Schaamte
- Slecht zelfbeeld en zelfvertrouwen
- Onbegrip
- Werkloosheid: ziekteverzuim
- Geldproblemen (armoede en schulden)
- Eenzaamheid
- Gezondheidsproblemen

Maatschappelijke gevolgen

Laaggeletterdheid is een maatschappelijk probleem, waar vaak nog een taboe op rust. Laaggeletterdheid kost de samenleving ruim 1 miljard euro per jaar. De helft van de kosten van laaggeletterdheid komt voor rekening van de burgers zelf. Dit door gemiste inkomsten die ze wel zouden hebben als ze een baan of een beter betaalde functie zouden hebben.

Investeren in laaggeletterdheid

Veel onderzoeken tonen aan dat een toename aan taalvaardigheden, meer mee kunnen doen impliceert. Investeren in geletterdheid is investeren in een betere toekomst. Het investeren in laaggeletterdheid heeft positieve effecten op het welzijn, de arbeidsmarktpositie, gezondheid en opvoeding van kinderen.
Uit de publicatie van Stichting Lezen en Schrijven waarin de effecten van taaltrajecten en de impact van een grotere taalvaardigheid op zes 'levensdomeinen' worden beschreven blijkt het volgende:

1. Taalbeheersing: een deelname aan een taaltraject leidt tot een betere taalbeheersing.
2. Welzijn: een betere taalbeheersing zorgt ervoor dat mensen zelfredzamer, sociaal actiever en gelukkiger zijn.
3. Arbeidsmarkt en economie: een betere taalbeheersing leidt tot een betere economische situatie, waaronder een betere arbeidsmarktpositie en beter functioneren van werknemers.
4. Gezondheid: de gezondheidssituatie van geletterden is in een aantal opzichten beter dan de die van laaggeletterden. Laaggeletterden missen namelijk veelal de vaardigheden goed om te gaan met informatie over gezondheid, ziekte en zorg. Laaggeletterden hebben vaker een ongezonde levensstijl en chronische ziekten.
5. Opleiding: Investeren in taalscholing voor laaggeletterdheid zorgt ervoor dat mensen doorstromen naar andere vormen van onderwijs. Hierdoor werken ze structureel aan het bereiken en behouden van hun status als geletterde.
6. Ontwikkeling en ontplooiing: aandacht voor lezen en schrijven op jonge leeftijd gaat laaggeletterdheid tegen.

2. AMBITIE

Uit landelijke onderzoeken blijkt dat gemeentes door de huidige aanpak een groot deel van de laaggeletterden niet kunnen bereiken en de aanpak onvoldoende effectief is. Taal is de sleutel om mee te kunnen doen in de samenleving.

Gemeente Meierijstad (Mijlpalen van Meierijstad) heeft de ambitie om samen met haar partners en burgers laaggeletterdheid in Meierijstad te voorkomen en te verminderen.
Om de aanpak laaggeletterdheid doelgericht en breed maatschappelijk uit te voeren en te verankeren in Meierijstad. Hierbij wordt samengewerkt met maatschappelijke organisaties, werkgevers, onderwijs en de burgers.

Laaggeletterdheid gekoppeld aan de centrale thema's Mijlpalen van Meierijstad

- Participatie: aanpak laaggeletterdheid samen met partners en burgers.
- Innovatie: innovatie in aanpak laaggeletterdheid. Elkaar uitdagen om laaggeletterdheid in Meierijstad te verminderen.
- Duurzaamheid: tegengaan van laaggeletterdheid draagt bij aan een duurzame samenleving waarin iedereen meedoet.
- Leefbaarheid: Iedereen moet mee (kunnen) doen op een zo volwaardig mogelijke manier in de woonomgeving en de sociale omgeving.
- Gezondheid: gezondheidssituatie van geletterde mensen is in veel opzichten beter dan die van mensen die moeite hebben met lezen en schrijven.

3. DOELGROEP

3.1 Profiel

Er is niet één eenduidig profiel van de doelgroep. Zo kunnen laaggeletterden zowel mannen als vrouwen zijn, verschillende leeftijden of een verschillend opleidingsniveau hebben. Er zijn echter wel een aantal risicofactoren te benoemen:

1. Opleidingsniveau: bij mensen met een laag opleidingsniveau komt laaggeletterdheid veel vaker voor dan bij mensen met een hoog opleidingsniveau.
2. Leeftijd: laaggeletterdheid komt vaker voor in hogere leeftijdsgroepen. Dit enerzijds door verlies van vaardigheden en anderzijds door beperkte scholing op jonge leeftijd.
3. Soort opleiding: laaggeletterdheid komt veel vaker voor bij mensen met een beroepsopleiding.
4. Arbeidsmarkt: laaggeletterdheid komt vaker voor bij mensen die geen werk hebben of een beroep hebben met een lage sociale status, zoals ongeschoold werk of fabrieksarbeid.
5. Migratiestatus: laaggeletterdheid komt ook vaak voor bij de 1e generatie allochtonen. De 2e en 3e generatie vormen wel een risicogroep.

In de doelgroep wordt onderscheid gemaakt tussen Nederlands als eerste taal (NT1) en Nederlands als tweede taal (NT2).

3.2 Nederlands als eerste taal (NT1) doelgroep

De doelgroep NT1 bestaat uit autochtone deelnemers voor wie het Nederlands de moedertaal is en uit deelnemers van niet- Nederlandse afkomst, voor wie het spreken in het Nederlands geen probleem meer is. Uit verschillende landelijke onderzoeken blijkt dat een deel van de laaggeletterden onzichtbaar blijft. Kenmerkend voor deze doelgroep zijn:

- Gevoelens van schaamte,
- Vermijdings- en compensatie strategieën
- Verminderd zelfvertrouwen en verlaagd zelfbeeld

3.3 Nederlands als tweede taal (NT2) doelgroep

De doelgroep NT2 doelgroep bestaat uit allochtone deelnemers voor wie Nederlands de tweede taal is. Zij komen redelijk eenvoudig met een legitieme reden (ik wil Nederlands leren) af op taalaanbod. Wat vaak ook speelt in deze doelgroep is dat het vaak gaat om taalverhoging, het gaat niet per definitie om laaggeletterdheid.

Door de hoge instroom van asielzoekers is het aantal statushouders in de gemeente gestegen. Zij moeten inburgeren. De inburgeringsplicht valt onder de Wet Inburgering. Veel statushouders die hun inburgeringsexamen behaald hebben, hebben vaak nog moeite om mee te komen en actief te participeren. Het is belangrijk om het taalniveau op peil te houden.

Voor de werving NT2 doelgroep is het aanbod ingericht en valt daarmee buiten het uitvoeringskader van dit plan.

4. TAALNETWERK MEIERIJSTAD

In het veld zijn veel organisaties actief die van het thema laaggeletterdheid hun kerntaak hebben gemaakt. Het is van groot belang om alle initiatieven bij elkaar te brengen, zodat zij elkaar kunnen versterken.

4.1 De rol van de gemeente

Op dit moment is onduidelijk wie de regie heeft om met de partijen afstemming te realiseren. Vanuit landelijke, provinciale of regionale opdrachten zijn organisaties actief in een en dezelfde gemeente. Zij benaderen ketenpartners, organiseren bijeenkomsten, leiden vrijwilligers op, organiseren trainingen. Dit met alle goede bedoelingen, maar de afstemming onderling en met de uitvoering ontbreekt.

Toekomstgericht wil de gemeente meer de regie voeren om de samenwerking te bevorderen. Dit wordt gewaarborgd door de volgende constructie, die in samenwerking met de partners is opgezet. Deze constructie bestaat uit samenwerking in één platform basisvaardigheden, met daarbinnen werkgroep(en) en de inzet van taalambassadeurs.

Op dit moment zijn er verschillende organisaties actief op het thema laaggeletterdheid. In bijlage 1 worden de partners weergegeven.

4.2 Structuur

PLATFORM BASISVAARDIGHEDEN

Het Platform basisvaardigheden is opgebouwd uit bestuurders van de partners waarmee we samenwerken in Meierijstad (bijlage 1). Het platform zal in de toekomst aangevuld worden met eventueel nieuwe partners, om zoveel mogelijk expertise met elkaar te delen. Het is belangrijk dat het platform gevuld is met regionale en landelijke partijen, om zo grip te hebben op wat er landelijk en op regionaal niveau gebeurt.

Uitgangspunten:

- Kennis en ideeën uitwisselen
- Succes delen met elkaar
- Nieuwe landelijke en regionale ontwikkelingen bespreken

WERKGROEP

De werkgroep is opgebouwd uit professionals (hierboven genoemde partners) die op uitvoerend niveau aan de slag gaan met de aanpak laaggeletterdheid. De werkgroep bespreekt wat er allemaal speelt en koppelt dit terug naar het bestuur. Het bestuur neemt deze input mee naar het platform Basisvaardigheden. Momenteel is er een werkgroep Schijndel/Sint-Oedenrode en een werkgroep Veghel. Voor de ontwikkeling van het uitvoeringsplan zal een werkgroep Meierijstad gevormd worden.

Uitgangspunten:

- Voortgang lesaanbod
- Inhoudelijke behandelingen casussen
- Ontwikkelingen op lokaal niveau

TAALAMBASSADEURS

Niet praten over de laaggeletterde, maar samen praten met de laaggeletterde. Om vraag en aanbod goed op elkaar af te laten stemmen is het belangrijk om dit met elkaar te verbinden. Samen met de partners zal gekeken worden hoe taalambassadeurs bij het proces betrokken kunnen worden.

4.3 Monitoring

Het is belangrijk om samen met de partners de voortgang te monitoren van de activiteiten die de verschillende keten partners uitvoeren. De voortgang wordt bewaakt in het Platform Basisvaardigheden. Er zal samen met de betrokken partners een nulmeting worden uitgevoerd. De monitoring bestaat uit drietal onderdelen:

1. Monitoring van bereik: hoeveel laaggeletterden bereiken we in Meierijstad?
2. Impact: bereiken de campagnes en interventies voor laaggeletterdheid in Meierijstad haar doelen?
3. Succesfactoren: een goede kennis van de factoren die een bijdrage leveren aan succesvolle interventies en de impact van de taaltrajecten.

ACTIELIJN 1

Betrokken partijen gaan intensiever samenwerken om zo het aanbod beter te richten. De gemeente vervult hierbij een regierol en monitort de voortgang.

5. HUIDIGE AANPAK

5.1 Aanbod

Het aanbod educatie om geletterdheid te bevorderen, kan onderverdeeld worden in **formele en non-formele educatie.** Het verschil tussen formele en non-formele educatie is, dat de formele educatie wordt aangeboden door een onderwijsinstelling met diploma-erkenning. Non- formeel leren is niet gericht op het behalen van een erkend diploma of certificaat. Het is georganiseerd en gestructureerd leren, maar vindt plaats buiten het formele onderwijssysteem.

5.2 Toeleiding

Er is verschillend aanbod in gemeente Meierijstad op het gebied van basisvaardigheden. Een klant kan op verschillende wijze aangemeld worden voor het educatie aanbod. Dit kan vanuit de gemeente, welzijnsorganisatie of bibliotheek. Wanneer een burger zich heeft gemeld, wordt gekeken welk educatie aanbod het beste past bij de leerbehoefte van de deelnemer. De deelnemer wordt doorgeleid naar een passend aanbod.

In gemeente Meierijstad zijn er twee taalhuizen namelijk Schijndel (Welzijn de Meierij) en Veghel (de bibliotheek). Een Taalhuis is een herkenbare, fysieke plek waar volwassenen beter kunnen leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Het is een samenwerkingsverband tussen meerdere lokale partners. Een Taalhuis kan een katalysator zijn voor de lokale samenwerking in de aanpak van basisvaardigheden. In Sint-Oedenrode is door een burgerinitiatief de Taalwerkplaats opgericht.

5.3 Huidige aanbod Meierijstad

Er is een breed aanbod in taal in gemeente Meierijstad. In bijlage 2 staat het huidige aanbod weergegeven. Het huidige aanbod bereikt niet het gewenste resultaat. Het is belangrijk om het educatie aanbod te evalueren. Hierbij wordt gekeken naar de succesfactoren en waar de mogelijkheden liggen met als doel: betere bereikbaarheid van de doelgroep en een aanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van de doelgroep.

ACTIELIJN 2
Het educatieaanbod evalueren samen met de betrokken partners.

6. AANPAK LAAGGELETTERDHEID

Voor de aanpak van laaggeletterdheid worden partners betrokken die nodig zijn voor de uitvoering. Samen met hen scherpen we het beleid verder aan en maken we afspraken. Ook leggen we vast hoe monitoring zal plaatsvinden. We gaan aan de slag vanuit drie invalshoeken namelijk;

1. **Bewustmaking:** de gemeente, organisaties en burgers worden zich bewust gemaakt van de urgentie van het probleem laaggeletterdheid
2. **Curatieve aanpak:** het bereiken van de laaggeletterden in Meierijstad en het bieden van een passend aanbod
3. **Preventieve aanpak:** Het aanpakken van laaggeletterdheid richt zich vaak op volwassenen, maar de meest effectieve aanpak is het voorkomen ervan, dus preventie

6.1 Bewustmaking

Laaggeletterdheid raakt alle levenssferen van mensen. Zoals eerder benoemd heeft het niet kunnen lezen en schrijven invloed op verschillende terreinen. Signaleren begint allereerst bij bewustwording. De professionals, de gemeentelijke organisatie en burgers moeten zich bewust worden van de urgentie van het probleem laaggeletterdheid.

ACTIELIJN 3
Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, organisaties, bedrijfsleven en gemeentelijke toegang.

6.2 Curatieve aanpak

6.2.1 Vindplaatsen laaggeletterden

Veel laaggeletterden schamen zich voor hun probleem en zoeken daardoor geen ondersteuning. Belangrijk is om het probleem te normaliseren. Met name de NT1 doelgroep heeft verschillende creatieve oplossingen bedacht om niet zichtbaar te zijn. Wanneer er herkenning is en dit besproken wordt, kunnen mensen toegeleid worden naar passend aanbod.

Het is belangrijk om te investeren in het netwerk van de laaggeletterden, omdat uit onderzoeken blijkt dat het jaren tijd kost om daadwerkelijk actie te ondernemen. Het beste resultaat zal worden bereikt met behulp van de zogenaamde 'vindplaatsen' van laaggeletterdheid, oftewel professionals die in hun werk in aanraking komen met de veelal onzichtbare laaggeletterden. Het is belangrijk om in de boodschap die je over laaggeletterdheid uitzendt te portretteren als 'spotter & verwijzer' die de signalen oppikt en daar direct de juiste acties aan kan verbinden.

Laaggeletterden komen op verschillende plekken zoals supermarkten, sportverenigingen, etc. De komende tijd zal de gemeente zich focussen op de onderstaande vindplaatsen.

1. Gemeentelijke toegang: sociale wijkteams, klantmanagers van diverse terreinen, burgerzaken etc.
2. Samenwerkingspartners: welzijnsorganisaties, formulierenbrigade en bibliotheek
3. Partners: eerstelijnszorg huisartsen en apotheken, woningbouwcorporaties, kinder-/peuteropvang, onderwijs

6.2.2 Een sterke verbinding met het sociaal domein

De problematiek van laaggeletterdheid staat niet op zichzelf, het hangt samen met andere onderdelen van het sociaal domein. Het is gewenst om het terugdringen van laaggeletterdheid onderdeel te maken van het sociaal domein. De gemeentelijke vindplaatsen (werk en inkomen, schulddienstverlening en sociale wijkteams) zijn plaatsen waar laaggeletterden komen. Screenen van laaggeletterden dient een onderdeel te zijn van het proces. Het verbeteren van basisvaardigheden is een voorwaarde om zelfredzaam te zijn.

ACTIELIJN 4
Aanpak laaggeletterdheid integreren in het gemeentelijk sociaal domein en het trainen van professionals op het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden.

6.2.3 Werving

Het bereiken van laaggeletterden met Nederlands als moedertaal (NT1'ers) blijft achter op anderstalige laaggeletterden. Uit verschillende onderzoeken blijft dat de drempel om deel te nemen aan een cursus erg hoog is.

Methode KLASSE!

De methode KLASSE! is gebaseerd op het idee dat we mensen alleen kunnen bereiken als we hen aanspreken op een manier die bij hen past. Om dat te doen, is het belangrijk dat we weten hoe hun belevingswereld eruit ziet. En om ons te realiseren dat deze belevingswereld niet voor iedere laaggeletterde hetzelfde is. Daarom onderscheiden we bij KLASSE! vier doelgroepen (profielen) binnen de groep autochtone laaggeletterden.

- *We brengen duidelijk de verschillende profielen van autochtone laaggeletterden in beeld. Wat zijn hun kenmerken en hoe zien hun leefomgeving en sociale kring eruit?*
- *Vervolgens kijken we wat hun drijfveren zijn. Wat wil deze doelgroep bereiken of leren? Hierin schuilt de motivatie van de doelgroep om aan de slag te gaan met een cursus*
- *Op basis van de drijfveren kiezen we gerichte cursussen die deze doelgroep interessant vindt. Deze cursussen noemen we camouflagecursussen. Ze dienen als 'opstapje' naar een cursus om (beter) te leren lezen en schrijven.*
- *Via de camouflagecursussen maakt de laaggeletterde kennis met het cursusaanbod. Hierbij zetten we de personen en locaties in die een belangrijke rol spelen in zijn of haar leven.*

De methode KLASSE! is ontwikkeld door Bureau Zet een punt...,

ACTIELIJN 5

De gemeente werkt samen met partners om met name de NT1 doelgroep beter te bereiken. We hanteren de methode Klasse om laaggeletterden beter te bereiken.

6.2.4 Profit- en non profit organisaties

Er zijn in Nederland circa 740.000 laaggeletterde werknemers in Nederland. 57% van de laaggeletterden heeft een betaalde baan. Het bedrijfsleven is een belangrijke vindplaats om laaggeletterden te signaleren. Laaggeletterdheid heeft een grote impact voor werkgevers. Op de werkvloer lopen ze vaak een verhoogd risico, bijvoorbeeld omdat ze veiligheidsinstructies niet goed begrijpen. Het heeft ook negatieve gevolgen op lagere productiviteit, hoger ziekteverzuim, veiligheidsproblemen en verminderde doorgroeimogelijkheden.

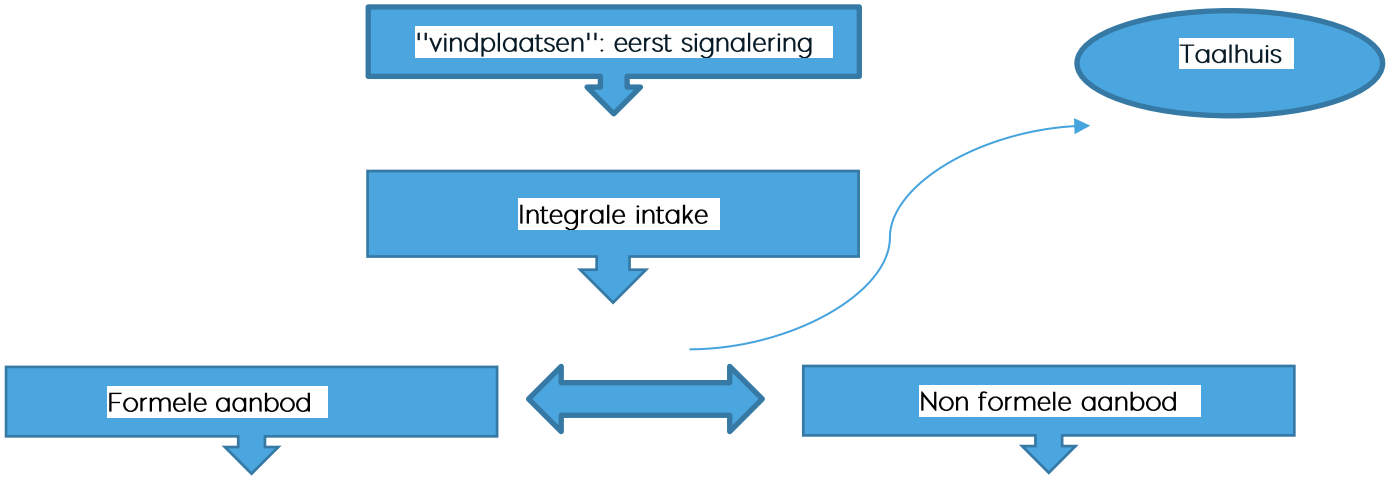
In 2015/2016 zijn er verschillende pogingen gedaan om met ondertekening van een Taalakkoord het bedrijfsleven te betrekken. Een koplopersbedrijf hierin is IBN. In 2010 is IBN gestart met een aanpak laaggeletterdheid voor de werknemers. Hiermee zijn vele successen bereikt. In het geheel gezien kan er nog een flinke winst gemaakt worden. Dit vraagt om een heldere en eenduidige aanpak, die bij voorkeur samen met het bedrijfsleven wordt gemaakt.

ACTIELIJN 6
Het onderzoeken en formuleren van een heldere, eenduidige aanpak richting bedrijven.

6.2.5 Toeleiding

Signaleren is alleen zinvol, wanneer laaggeletterden kunnen worden toegeleid naar een passend aanbod. Het is belangrijk wanneer mensen eenmaal over de drempel zijn om ze naar de juiste plek toe te wijzen. Hierin is het belangrijk dat een verwijzing bij de juiste persoon terecht komt, die kan doorpakken.

De toeleiding dient eenduidig te zijn. De toeleiding betekent voor Meierijstad; Een herkenbaar loket, een kleur, een aanspreekpunt. **Een loket voor cursist, docent, vrijwilliger en werkgever.** Dit loket is voor alle doelgroepen toegankelijk. Dit loket is voor gemeente Meierijstad het taalhuis. Een Het Taalhuis is dé plek waar iedereen terecht kan die aan de slag wil met basisvaardigheden. Vaak wordt hiervoor de bibliotheek gekozen, een laagdrempelige voorziening. Het is een samenwerkingsverband tussen meerdere lokale partners, zoals de gemeente, bibliotheek, ROC'S, private taalaanbieders, lokale vrijwilligersorganisaties en welzijnsorganisaties. Voor alle burgers in Meierijstad is helder waar zij naar toe moeten met hun basisvaardigheden vraag.

6.3 Preventie laaggeletterdheid

Er moet ook nadrukkelijk ingezet worden op de preventie van laaggeletterdheid, anders is het dweilen met de kraan open en houden we de aangroei van onderaf niet bij. Taalachterstand op latere leeftijd kan zijn ontstaan in opgelopen achterstanden in de vroege jeugd. Taalontwikkeling begint bij de geboorte en de eerste levensjaren. Nog steeds stroomt een groep kinderen met een aanzienlijke taalachterstand het basisonderwijs in. De achterstanden die in deze fase worden opgelopen zijn moeilijk in te halen in een later stadium. Dit heeft vaak grotere consequenties voor de verdere loopbaan en arbeidsmarktperspectieven op latere leeftijd. Bij de preventie van laaggeletterdheid speelt onderwijs een belangrijke rol.

De rol van ouders in de taalontwikkeling van kinderen is cruciaal. Zij leggen vanaf de geboorte de basis voor later. Het voldoende aanbieden van taal in al haar facetten is hierbij van essentieel belang om taalarmoede en daarmee gepaard gaande toekomstige taalproblemen tegen te gaan.

6.3.1 Doorbreken van de cyclus

Kinderen uit een taalarme thuisomgeving hebben een hogere kans om ook zelf laaggeletterd te worden. Om de cyclus te doorbreken is het belangrijk om taalactiviteiten voor kinderen te koppelen aan laagdrempelige taalactiviteiten voor ouders binnen de laagtaalvaardige gezinnen. Dit betekent preventieve en curatieve actielijnen met elkaar verbinden. Zonder de medewerking van de ouders is het niet mogelijk om van de verbinding tussen curatieve en preventieve activiteiten een succes te maken.

6.3.2 Onderwijs

Het inzetten van VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) is van groot belang. VVE is een middel om ontwikkelachterstanden tegen te gaan. De focus ligt hierbij op de taal. VVE is bedoeld voor kinderen tussen 2 en 6 jaar. Om te bepalen of een kind in aanmerking komt voor VVE, wordt vastgesteld of een kind tot de doelgroep behoort. De GGD stelt deze indicatie vast tijdens een reguliere controle van het kind.

Door vroegtijdig extra in te zetten op taalontwikkeling van jeugdigen kunnen taalachterstanden voorkomen worden. Opgroeien in een taalarme omgeving kan een achterstand veroorzaken die nog maar moeilijk in te lopen is. Om het lezen te bevorderen kan het voorleesprogramma ''De VoorleesExpress'' worden ingezet en zo mogelijk uitgebreid. Hierbij kan de samenwerking met studenten van Fontijns PABO/KO , locatie Veghel worden opgezocht.

ACTIELIJN 7

De verbinding versterken tussen onderwijs/kinderopvang en de inzet van VVE verruimen.

6.3.3. Preventie jongeren

Naast de groep van laaggeletterde volwassenen bestaat er onder jongeren een groep die ten opzichte van leeftijdsgenoten achterloopt in lees- en schrijfvaardigheden. Zij lopen risico om op te groeien tot laaggeletterde volwassene, wanneer deze achterstand niet ingehaald wordt.

Factoren die verbonden zijn aan taalachterstand, zoals mondelinge taalkennis en woordenschat, leesattitude en motivatie van het kind en de kwaliteit van het onderwijs en de docent, zijn van belang. Ook de houding van ouders ten opzichte van lezen en de interactie die zij hebben met hun kind vraagt aandacht.

ACTIELIJN 8
Preventie om een nieuwe generatie laaggeletterden te voorkomen in samenwerking met het onderwijs en betrokkenen partners rondom jongeren.

6.3.4 Communicatie

In Meierijstad zijn we bereikbaar, communiceren we helder en werken we binnen de vastgestelde termijnen. In de Mijlpalen van Meierijstad is opgenomen dat we als gemeente communiceren in Klare taal. Lezersgericht schrijven is een middel dat bijdraagt aan een goede dienstverlening.

Het is belangrijk dat iedereen de teksten van de gemeente snel en gemakkelijk kan lezen. Dat is nog niet altijd het geval. Inwoners, ondernemers en verenigingen kunnen ons helpen door brieven en formulieren te beoordelen. Vinden onze inwoners de brieven en formulieren van de gemeente aan hen duidelijk genoeg? Zijn ze goed leesbaar? Wordt er klare taal gebruikt? Hoe zou het anders moeten om de teksten begrijpelijker te maken? We vragen het aan ons lezerspanel!

ACTIELIJN 9
Het trainen van medewerkers op 'Klare taal', waarin ze leren om begrijpelijk Nederlands te schrijven.

7. FINANCIERING

Per 1 januari 2015 is de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) van kracht. In juli 2015 is het Regionaal-educatieplan Noordoost- Brabant 2016-2017 bestuurlijk vastgesteld. Dit plan is in 2018 verlengd. Hierin is met de regiogemeenten van de arbeidsmarkt Noordoost Brabant afgesproken hoe om te gaan met de nieuwe WEB en de besteding van het WEB- budget vanaf 2016. De gemeenten zijn verantwoordelijk om een educatie aanbod te bieden aan volwassenen om hun taal-, reken- en digitale vaardigheden te verbeteren.

Voor de aanpak van laaggeletterdheid zijn middelen beschikbaar vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB). Verder zijn er verschillende organisaties die eerder benoemd zijn die zich vanuit hun algemene doelstelling inzetten voor de aanpak laaggeletterdheid. Hun inzet is niet meegerekend in het overzicht. De WEB middelen zullen ingezet worden voor het formele en non- formele educatie aanbod.

Beschikbare middelen	Doel	2018	2019	2020	2021
Wet Educatie Beroepsmiddelen (WEB)	Inzet: non en formele aanbod educatie	€228.938	€211.555	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Reservering Mijlpalen	Inzet uitwerken actielijnen	€50.000	€75.000	€75.000	€75.000
Onderwijsachterstanden beleid	Inzet preventie	€ 906.445,39	€ 1.262.681,00	Nog niet bekend	Nog niet bekend

De overige middelen worden ingezet voor de actielijnen die hierboven benoemd worden. Er is nog onderzoek nodig om de doelgroep beter te bereiken. De actielijnen zullen verder uitgewerkt worden met de betrokken partners.

Bijlages

Bijlage 1 Samenwerkingspartners 2018

Landelijk	Provinciaal	Regionaal	Gemeentelijk
Stichting Lezen en Schrijven Leren & Werken Commerciële taalaanbieders	Cubiss	ROC de Leijgraaf Bibliotheek Welzijnsorganisaties UWV Regionaal Educatief Plan SW- bedrijf	Gemeente Taalhuis Lokale taal aanbieders of burgerinitiatieven

Bijlage 2 Partners platform basisvaardigheden 2018

Bijlage 3 Taalaanbod Meierijstad

Veghel ONS Welzijn, bibliotheek, ROC de Leijgraaf	Schijndel Welzijn de Meierij, bibliotheek, IVIO	Sint- Oedenrode Welzijn de Meierij, Taalwerkplaats
Non formele aanbod	Non formele aanbod	Non formele aanbod
-Bibliotheek; Taalhuis -Taal café -Leesclub -Nieuwscafé -Klik en Tik -Cursus digisterker -Inloopspreekuur voor taalvragen PieterBrueghelHuis	-Welzijn de Meierij: taalhuis -Taal café -Leeskring -Nieuwscafé -Computer cursus op drie niveaus -Cursus I pad -Tabletcursus -Cursus digisterker -Klik en Tik -Creatief atelier voor NT1 en NT2 -Fietscursus NT2	-Taalwerkplaats Rooi -Gilde Samenspraak (taalcoaches)
Formele aanbod	Formele aanbod	Formele aanbod
Taalcursus ROC de Leijgraaf	Nederlands voor Poolstaligen	Cursus lang zullen ze lezen
Cursus Leren? Gewoon doen!	Taalgroep NT2(IVIO)	
Taalverhoging cursussen (IVIO)	Cursus Lang zullen ze lezen	

Meierijstad zijn we samen!